

ДѢЛКА

Ч а с о п и с з а м л а д и х.

Ювилей 950-рочніци похресценя Русь-України.

988 року за панованя славного княза Володимира Святого приял наш народ християнску виру. Теди, то 950 роки тому назад, стала ше тота преломова и преважна исторична подія.

Правда, уж и пред тим було християнох на жемох нешкайшей України, бо велі уж скорей прияли чудесну виру Христа Спасителя. И так видзимо, же ище пред панованьом Володимира Святого постояли церкви; видзимо же медзи людзми княза Игора, яки подписали 944 р. договор зос Византию, було русичох — поганох и русичох — християнох; и на концу видзимо у Києве уж пред тим постої церква св. Илиї; та видзимо же и княгиня Ольга ше охресцела и робела на преширйованю Християнства. Тото шицко указує нам моцни основи, на яких виросла пропамятна подія 988 року:

ПОХРЕСЦЕНЯ НАШОГО НАРОДУ.

Християнство дзвигло наш народ под каждым поглядом. Воно надало нови тон моралу и характерови народа. Воно — християнство ше на концу так зросло з нашим народом, же ше не даю нешка ані подумац тоти два понятя одделени едно од другого.

И нешка кед ми споминаме тоту подію ми ше радуєме, же теди за Во-

лодимира Велького бул таки щешливи час, кед бул еден народ, една вира, една держава. Було стане яке е вше за кажди народ найсвятшим идеалом и найгоруцейшим жаданьом. Нешка ми не у таким щешливым положеню, бо зме розделени вшеліак. И не едну виру нешка шицки визнаваме и не сцеме шицки буц зложним и моцним народом, як теди.

Наша християнска церква и наш народ маю свою историю, маю свою кнігу мученикох, святих мученикох. Може буц нет под слунком жеми, котра намочена баржей зос крєву святих своїх синох, як цо то наша Русь-Україна.

Прето справди крашне будзе и достойне признане, кед и ми у Югославїї преславиме торжественно подію з 988 року. То будзе найкрашим виявом нашого горуцого жаданя, да ше заш повраца тоти щешливи часи нашому народови.

Тота преслава то будзе наша гласна молитва Всевишньому, да прискори тот час, кед заш будзе еден народ, една вира, една держава так як теди пред виками, так як теди пред 950 роками за Святого и Велького княза Володимира.

Блукаючим братом.

Станьце, станьце браца мойо!
Дзе сце заблудзели?
Озда Вас вороги нашо
До клітки влпелі?!
— Гей влпелі поцыхучкі,
Вонка Вам не даю,
А Ви нука як голубкі
Цо крыдла не маю!

Ви там шпіце, ніч не знаце
Цо ше з Вами збыва,
Лем о хасну вше думаце
Ягод лішка дзыва!

— Вождове з Вас хасен беру!
Ви то не видзице?!
Обецую на паперу
И «злато» и квецел

Але кара ш' ім не страці,
А Бог и Вас з ншо «наградзі»
»Бо хто матір забувае
Того Бог карае!»

— Поце, поце браца мойо
Назад гу Мацери,
Вона добра пуці свойо
Вше дзецко през дзвери!

Порвице з ланцамі,
Поце ведно з нами.
Гу нашай святині,
Маткі Украіні!

— А Ти, Мамо, прим тих
Братох, котри заблудзели
И ўзнавши гріх свой чежки,
Гу Тебе ше заш врацели.

Евген Горняк.

П а р а с т .

Як Ти жиеш.
Мало хто зна
Твой ще живот
Слабо позна.

Витрапени
Руки Ци жуляви,
Чоло Твойо
Краплі облівали.

Вщас з рана
А вечар нескоро
Так то було
Каждого дня скоро.

10. VI. 1938. Привина Глава.

Але чекай
Ша то недосці
Ти ище вецей вредзиш
Бо людски род кармаш.

Та вельораз празна глава
Поспердне Ци пове слово
Ша не чудо, та то «параст»
И далей ўж кончи свойо.

Ніч то, Ти не сумуй зато
Лем и далей будз як треба;
Шерцо Твойо праве злато,
Котре шицким дава хлеба.

Кирил Сидор.

История нашего народа.

(4)

Звязи зос западом. Та як цо є заслуга Володимира Святого запровадзене християнства, так заслуга Ярослава Мудрого була у тим, же ше воц прибіжжел володаром та державом европейского Западу. Зос остатней лекції знаме, же ше уж княгиня Ольга старала да ше прибіжи Западowi Европи. Так то роби и Ярослав, а да тоти политични звязи буду моцнейши воц ше стара да ше його дзеци поженя зос дзецми пануючих монархох.

И таким способом кийвски княз родзина-своjak шицким пануючим родом, а кийвска держава постала штрעדок политичних всеевропейских интересох

Дружтвено-политични шор держави.

Не цале населенье держави брало учасц у розвитку дружтвено-политичного живота. Бо векна часц лем обробійовала жем и зос нічим ше иншим не занимала, а лем една меньша часц населеня, котра ше бавела зос тор-

говлю и вименьованьом продуктох, дзвигла ше на виши степенъ господарской культуры та завжала верхи дружтвеной драбини. То були бояре, яки веднак з князом владали з державу. О тим як ше дзелел дружтвени живот бешедовано уж у першей лекції.

Княз и вича. Княз бул над шицкими. Вон сам ришал о шицких найважнейших справох. Вон видавал и поцаговал закони. Администрация держави була у його рукох, шицки державни доходи ишли до його каси. Вон бул и судия и начальнік — вожд войсковей дружини. З того цо зме спомли випатрало би, же вон неограничени — самовладни монарх. Та то не точне, бо вон ше мушел раховац и з думку других людзох, як на приклад з „боярську раду“, яка ше складала з визначнейших боярох — дружиникох. Вона представляла думку войска, а кед ше водза стално войны вец треба жиц зос своїм войском у добрей злагоди.

Векше значене од „боярской ради“ мало *виче*, яке кедиш у часох племенох було найвекша влада, виберало войскових и інших начальнікох. Та з часом кед княз превжал цалу владу до рукох виче страцело свою першорядну вагу и значене, гоч дакеди заш приходзело до главного слова, кед княз бул слабосили, або кед требало єднодушной постави цалого народу. Учасц у вичу брали не лем „лєпши людзе“ (бояре), але шицки шлєбодни, полноправни, полнолетни людзе того места, дзе ше виче зберало. Виче поволовал княз; а цо одредзело виче главного места (Києва) то обовязовало цалу Україну.

Милитаризм князей держави. Князи мушели дзбац о войско, кед сцели да маю дїсно владу и власц у своїх рукох, бо война була каждодньовим явищом. Прето державна организация була ушорена до воєних потребох и водзена од войскових людзох, так як то нешка у Италиї и Немецкей.

Перши князи мали плацено войско у яким було вельо цудзих: Норманох, Чехох, Немцох и інших. Крем плаценого войска, до якого з часом уводзели людзе, могол княз зобрац и народне ополчене так звани „вої“, яких водзели до бою князово намисникове тисяцки. На чолу войска подчас войны стал княз, а кед не могол сам вец назначовал воеводу. Войско ше дзелело на тисячи; тисячи — на сотні; а сотні на десятки.

Финанси и суд. Державну касу напольньовали порези, судово оплати — кари и при-

ходи зос княжих маєткох. Були тоти порези: ранина, яку плацели подбити — надвладани; полюддя, цо плацела кажда хижка; оплата за уряднікох, отримованє княза з войском; оплата за будову городох, местох и драгох. Порези плацено у природи: жито, мед, скори и домашні жвирята, плацело ше тиж зос златом и стриблом, а кед Володимир и Ярослав видали пенєж вец зос пенєжом. Була оплата и за церкви. Финансово справи водзели окреми урядніки.

Суд тиж бул поверени окремим людзом, єки ше волали тивунами. Крем княжого суду були ище: громадски, церковни и земльовласницьки суди.

Церква и духовенство. Церква мала аутономне (самоуправне) становище. Цала держава творела метрополию, на чолу котрей стал митрополит. Митрополита на жаль имевал царгородски патрїярх, а лем раз ше стало, же го назначел княз — то бул Ярослав Мудри яки назначел Илариона. Духовенство вше було зос князами и не робело ніяки звади з нїм, не робело ніч на чкodu своей держави и нації, як цо то було на западу, дзе ше духовенство однімало за власц зос свитскимі панамі. Нашо не, але подперало національну свідомосц и культуру.

Церква ше старала за худобних и хорих та отримовала и отверала школи. Вельке значене мали монастири — то були найвиши школи, у котрых учели княжи и боярски дзеци. Монастири мали и своєю маєткы, яки достали од княза або од богобойних богатих людзох.

Жеми Руснацох-Українцох.

Як постали українски жеми.

Жеми на яких живе наш народ на Україні не були вше таки, яки су teraz, але ше воїи през тисячи и тисячи роки меняли. И так у рижних геольогичних ерох були покрити раз з морїом, вец вода заш пошла далєй а вони остали покрити чи зос буйніма лесами чи з пустиняма, а вец заш приходзела вода и так ше то меняло. Прето нешка знаходзиме у зальтих з воду лесох вельо каменого угля. Так ше меняло, док у остатней доби будова жеми не була уж подобна до нешкашнього стану, кед климат постал стаємнейши и благши та кед уж могли на тей жеми жиц и робиц перши поселєнци.

Кліма.

Кліма вше и вшадзи завиши од географичного положеня та природи краю, а завиши тиж и од сушества з велькими морями або континентами, як и од того чи тот край горувити, чи високи або ніски. Українски жими положени у умиреной полоси, дзе нет ані вельких спекох, ані барз вельких мразох, яки би тирвали цали рок. Прето ше рок дзелі на 4 часци: жиму, яр, лето и ешень.

Ж и м а: вше зос шнігом, але є не вшадзи еднака. Найблагша вона на Криму як и на югу, але кед ше идзе на сивер вона вше оштрейша, дзе доходзи и до 35 степенюх ніжей 0. На западних жемох (Галичина, Буковина, Подкарпаття) жими тиж не найоштрейши. Правда и на Україні жимно, а зокрема бидним, яки не маю ані добри хижи, аж ані древа, але вона вельо благша од жими на Московщини. Така жима, як цо на Україні, вплива хасновито на здравле.

По жими приходзи яр, найкраша часц року. Шніги ше ше топя, трава почина роснуц, овоци и дrevка квітнуц, врацаю ше говлі, ластовки и соловей. Селянин идзе на польо и обробює чарну жем, яка дава прожиток миллионом и миллионом людзох.

Л е т о заш найчастейше горуце. Найвекши спеки буду у мешацу юлу (липню) у южных и южновосточних крайох, дзе штредня температура виноши понад 22°. На западу дакус хладнейше, бо витри зос Атлантійского Океану приноша диждж и жимне, док на востоку горуцо, бо там вию витри зос азийских степох, котри барз чкодліви за господарски рошліни, бо знаю дакеди вельки простори зашати зос житом цалком зніщиц.

Є ш е н ь длуга, бистра. То час кед ше збера шицко цо дозрело та ше жем приготовює за слідууюци рок. Ешень тирва аж до перших мразох и шнігох, яки у горских околицох та на сиверовостоку падаю уж у новембру (листопаду), а на югу аж у половки децембра (грудня) або аж у януару (січню).

З того краткого огляду видзимо, же поедини доби року у окремих крайох завиши од температури воздуха, витрох и атмосферичних зминох (дижджох, шнігох и т. д.). (Далей б.)

Розширюйце „Д у м к у“!

Твойо щесце у твоїх руках.

б.) Спробуй свойо щесце!

Вельо людзох гайнує свой живот у обчекованю такей роботи, за котру буду певни, же на ней зароби, а ніч не страца. Робиц лем теди кед зме певни за успех не принеше нам велького хасну. У живоце нам треба вельо раз рескирац. Цо би земледілец заробел кед би шал лем теди, кед би бул певни же добре зродзи, же не побие або же не придзе даяка хорота? Ніч! Вон би могол цали живот стац и раховац, и так би стал и раховал до шмерци, та не починал ніяку роботу. Хто сцо вецей заробиц муши вецей рескирац? Бо певносци нет нігдзе. „Ані под перину чловек ше не може почувац цалком певни.“ Ніхто не здобул маєтку зос тей роботи, за котру бул певни, же ніч не страци и у котрей не рескирал.

„Спробуй свойо щесце!“ Рескирай раз и починай робиц, напевно дацо и страциш, але вецей заробиш, як цо би ши заробел, да чекаш на роботу без ризика-рескирана. Треба знац не лем заробиц, але и при страти буц спокойним, бо тота страта то плаца за гевто цо заробиме познейше. Не треба ше бац страти! Хто ше бої же страци, тот не почина ніяку векшу роботу и нігда не годзен добре розвиц свойо сили и способносци. „И зато я радзим щиро каждому з окрема шицким младим людзом, цо ше пуцаю на животну драгу:“ Шмело напредок! Пробуйце свойо щесце! Не бойце ше проби! — Зложце свойо динари ведно и не преставайце до конца! Не треба ше гоч кому дац настрашиц. Людзе не знаю точно шицки перешкоди у живоце и зато, кед ше єдному не поведзе вон такой и других одгваря од роботи и страши їх зос страту. Страх то найвекша перешкода, котра велім людзом неда започац и скончиц добру роботу. Кед шмело зарескираме, та увидзимо, же шицки нашо страханя пред роботу насправди не існую, але же їх створел наш бояжліви розум.

Треба буц шмели у шицких небезпекох и вони нам вецка напевно не почкодза. Шмели Шкот Мурдо Мекенви дожил глібоку старосц, гоч цали свой живот преведол мездзи дзивима людзми у Мексику и Бразилію. Нігда зос собу немал ніякого оружя, а ипак

му аві власа не спадла зос глави. Чом? Бо ше нічому нігда недал застрашиц.

„Боім ше!“... тото прекляте слово чуеме каждого часу, каждой годзини. Воно вяже руки и ноги тысячом и тысячом людзох и наноши їм вельки страти. Неєден би могол барз легко подвоїц свой заробок — лем кед би бул шмели. Роб тото, чого ше боїш! Рескирай! Шмелосц — то други руки. И щесце ше ошмихне каждому, хто високо подзвигне прапор (заставу) шмелосци. (Далей будзе)

Цудзи о Україні.

Розуми ше, же найважнейше за каждый народ тото цо вон сам о себе дума, тото цо вон о себе зна. Але добре є послухац и чуц аж и суд других о себе.

Ми знаме цо за нас Україна, то жем дзе живє 45 милийони нашого народу ведно на наших прадідовских и оцовских жемох од памятку до нешкашнього дня. Там кедиш пановали нашо князове а познейше козаки, док на концу не страцена потполна шлебода Україні, за яку ше воґа ище вше бори.

Прето будзе хасновите и добре почуц цо думаю цудзи о Україні. Перше подаме укратко думки російского генерала Е. Г. Ф. Валя, яки бул єден од перших помочнікох Деникина и борел ше процив українського войска. Вон, — Валь написал кнїжку „Значење и роля Україні у питаню ошлебодзєня Росії од большевикох“. У тей кнїжки вон признава, же вон сам а и цали російски народ свидомо несправедливо до тераз нецели признавац, же постої українски народ, окреми од руского; та же тот народ ма право на свою шлебоду и самостойну державу, яку вон не одлуга посцигне. Бо Україна ше перша ошлебодзи спод большевицкого ерма, та при ей помощи будзе можно ошлебодзиц и Росию од большевикох.

Генерал Валь пише, же и москале а и велі цудзи, за котрих царски уряд створел сфальшовану историю Росії, твердза, же Україна не ма свою политичну националну идею, але же ю створели Немци; но тото твердзєне є потполно ложне, бо Україна постояла уж у 10 столітю, а нешкашня російска нация цага свой початок з полоки 13 століття. Валь признава, же народ на Україні вола себе українцами и на 10 милийони войска ке-

дишней царскей армії 2 и пол милийони хлопох визнали себе Українцами и створели українски формациї. 1918. р. Українска Централна Рада преглашела самостойносц и незалежнос Україні, за котру Українці преляли вельо и вельо крєви своїх найкраших синых. Правда на концу безбожни большевики окупирали Україну, але народ Українски ше їм не подал. И нешка ствар так стої, же Україна найсвидомша та найвещей загрожує комунизмови. Прето вони — росияне, гутори генерал Валь, можу лем теди зваліц у Росії комунизм, док постане самостойна Україна. Росияне то ище не сцу признац шицки, бо ше їм чежко одрекнуц „теї крєви яку вони довели, а некармели“, чежко ше їм одрекнуц „того цо вони жали, а не шали.“

Генерал Валь поволує шицких Росиянох да ше помиря зос самосталносцу Україні та да розумно потпомагаю Українски народ у борби процив безбожних большевикох.

Тераз далей подаваме укратко цо пишу Французи о Україні, тоги Французи, котри барз вельо спричинели же Україна нешка под большевицку Росию, бо кед ше Україна 1919 року борела теди у Паризу помагали не тедишнього Вожда Симона Петлюру, але Росиянох: Деникина и Врангела, котри волели да Україна будзе под Росию хоч и большевицку як да постане самостойна держава.

Нешка пишу вони о тим иншак. Жорш Робєн у часопису „Л Ілюстраціон“, ч. 4952 пише, же Україна то цошка найкраше и найвреднейше у нешкайшим Совєтским Союзу. Вона така велька як и Франция а ма и вельки та шицки богатства: валалске господарство, копальні, лєси, рики полни рибох, морїо та красни бреги, а и жем єї богата и чежка як жем Франції, не скупує зос своїма богатствами: од жита до вина и догану, од кропплі до овса и репи, вона дава шицкого и то щедро.

Як и народ Франції так и Українски народ гостиний, веселей природи, вредни — работни, щіри и патриотични. Його прешлосц богатша як прешлосц Московщини, а народ и способнейши и культурнейши та способни да сам управа зос своїм народним животом у своєї власней держави.

Так, так тераз пишу тоги французи, котри ище недавно пред 20 роками наздзивали наших родзєних братох на Україні, яки

ше теди борели за свою націоналну державу, „обичними розбойницькими бандами“. Та Французи вельки панове зос „фину политичну нюшку“ и нанюхали, же би Україна могла буц добри и моцни союзнік, якого би вони требали против Немецкей, а вец ше боя, же Україна може буц союзником Немецкей.

Та було як було, нешка каждому ясно, же українски народ на Україні скоро здобудзе сам зос своїма власними силами своєю природни права та не будзе нічий слуга, але пан у своєї хижі.

В. Кархут!

Предвисник будучноосци.

Змеркало. Комари зос рики залели валал. Там, далей на горбку, пишно стої медзи желенима древами церквочка обилена на било — у штредку медзи почарнетима хижочками. Доокола гаї, луки, дзешка гет далеко стої сама похилена верба у жалю, а там за валалом пишні, густі парк...

Циха, волиньска страна. Цихше як трава и лісце, згажена зос чижму ледво диха у привидному миру и спокою.

Жадаюци надац своєї бешеди „даяки сьй“ прекрцовали зме польски слова, мишали їх зос російскима и так зме немилосердно калічели нашу родзену бешеду „з чемносци — пристойносци“ гу паном.

Аж по тим на ясне нашо жадаве забешедовали зме з нашу родзену бешеду, незвичайно чисто.

Кед зме покуповали шицко врацали зме ше з валалу.

На край валала при убогей, на поли розваленей хижочки стої воєна могила — гроб. На ней похилени, били брезови хрест — и вецей ніч.

Станули зме ту!

Старенки дідочко почал гуториц:

— То ваш — Галичанин!

— Млади умар, Лепский ше воалал, а бул человек барз добри — додал дїдо зос тоном полним змилюваня.

— Други рок по постаню Польскей пришол медзи нас. Гварел, же нема по цо врацац ше дому, бо цалу фамелию позабивали Мадяре — а ту себе нашол роботу.

— Кед ше похорел приселел до нашей хижочки.

— З початку шицки од нього странели, але помогол тому, па гевтому, та ше приучели.

— А вон почал зберац наших младих, учиц их писні, тоти стрилецки, цо їх привезол зос войска.

— У хижочки їм читал часописи и книжки.

— Основал Кооперативу.

— Аж пришли вибори.

— Гоч ше сам ледво цагал, руцел ше на агитацию, да шицки гласаю на нашу листу.

— „Свой кед не заплаче, то ше барем скрива“ — гуторел вон.

— „А нам ше треба готовиц до того смутного часу, кед ми як вельки народ од Сяну аж по Дон будземе жиц власним державним животом и шицки як еден, вше готови стануц на одбрану своєго, лем кед ше дахто усудзи нам нашо заберац.

— Тоту правду, же у едносци и злагоди сила, я упознал подчас Ошлебодзуюцей Войни. Тота война и тота Наша Родзена Жем, котра як жертву брала мою крив, та прицискала витрапених зос повраценим тифом до вичного сну, — и горка дійсносц там за дротами за заробених.

— Гуторел — а очи му горели з нукашні: огньом.

И нашо слухали, але дакеди не розумели, цо вон гуторел.

Аж доявели полициї, же бунтує народ.

— Влапели го в ноци и замкли до гарешту.

Там го, гуторя, так побили, же на други дзень кед ше врацел дому, дораз умар.

— Умераюци моллел да ше го его ту похова, а над гробом да му ше положи прости, воєни хресток.

— — — — —

Драгу нам заступела дійсносц!

Не дзвигаюци очи врацали зме ше до табору.

И не вязала ше нам бешедка, кажди думал свою думку.

Кажди почувал нешмелосц и страх малого хлапца, яки ше не сподзивано нашол у велічезней святині.

Медзи нами ше розлівал як кедишні дим дух незнаного вояка.

— — — — —

За нами ше несла зос крайніх хижох тужна мелодия - колісковей писні.

Мац кладла своєю дзедочко на спочинок.

И уношела ше тот писня, як тот не-
умераючи Дух Багнох, цо цага до цемней
препасци каждого, котри до його власци
спадне.

Ох! Так би ше сцело послухац писню,
яку вишпивуе британским моряком розбеш-
нете морйо:

Писню Моци, Шлебоди, Панованя..,

И на тих спокойних у свойому безкрай-
ному простору пловеньох... Почуеме!

Тей ноци падал диждж. Монотону —
вше еднак бубонел по плахтох наших шатрох.

Мне ше шнїл незнани пионер и предвис-
ник, яки до шмерци не випущел оружие з
рукох — чи то бул меч, чи плуг, чи скрижа-
ли громадского и просвитянского роботїка.

Та знал вон едно оружие преруциц на
друге, уж кеди як було потребне, лем да
будзе вше на фронту.

Отамац кричали ошмелюцо цинї поколе-
ньох, обвити жаднями Велького своїх предкох:

З шептаньом родзеной Мацери — Жеми:

— „Не дайце Ю на шмих!“

У мене росла моц, да достойно станем
на його место.

По полноци диждж престал. Було шицко
шиве и цме.

Доокола пред шатрани вихорїовали огнї.

А ми у несцерпеним очекованю Велкого
Шветла (воно присц муши!...) розпалели вель-
ку, цеплу пластову - скаутску ватру - огень...

Могутня национална мани- фестация у Нью-Йорку.

Од кеди истнуе американска украинска
емиграция не було ище такого здвигу —
схадзки народу як то було 4 септембра
(вересня) 1938 р.

Национална Манифестация, яку приго-
товляли през даскельо мешаца числени орга-
низаций указала шветови и нам самим, же
українци — руснаци, яки жию у Злучених
Державох Америки, Канади, Аргентини и Бра-
зилий — то еден и тот сами народ з на-
родом на України, бо маю єдни жаданя
та єдну цель: **Обновене Соборней Са-
мосталней Украинскей Держави.**

Ту ше зишли ведно разни национални
организаций, дружтва, групи, парохий, клуби,

женски та молодечи организаций. А на концу
и представники Проводу Организаций Укра-
їнских Националистох з Европи. Так же ту
було вецей як 4 тисячи представникох орга-
низацийох — то справди велька ствари вель-
ки успех, яки нашо браца у Америки з-
добули.

Манифестация ше одбула у сали Гипо-
годраму, яка була цала украшена. На штред-
ку були погруддя тих, яки погинули за Ук-
раїну:

Полк. Евген Коновалець, Головний Ота-
ман Симон Петлюра та сот. Юлиан Головинсь-
кий, а доокола нїх цали шори пропорох и
заставох та барякох.

Бешедовали: Генерал — четар Виктор
Курманович — бувши войскови министр За-
падно Укр. Нар. Републики, еден од живих
творцох познатого, преможного маршу на
Київ 31-го августа (серпня) 1919 року. Пол-
ковник Роман Сушко, котри указал теж ве-
льо геройства у цалей ошлебодзуюцей войни,
а зокрема як неустрашими учеснїк „Базарско-
го Рейду“ ген. Юрка Тютюника.

Вец Ярослав Барановский. То уж нова
генерация, яка ше учела любиц свою Оцов-
щину у львовских „Бригидкох“, то тот яки
ма за собу даскельо роки страшного арешту
у польских тюрмох.

Шицки вони гуторели, же украинский
национализм идзе лем за тим да служи лем
своей нації и стара ше за ей найвекше доб-
ро, а не сце и не будзе служиц цудзим та
гоч хто то бул.

Далей Председатель найвекшей органи-
заций Обеднаня Державного Визволеня Ук-
раїни професор. Др Олександр Неприцкий
— Грановский гуторел о длужносци шицких
Українцох—Руснацох, яки ше находза ши-
ром швета спрам нашей далекей Оцовщини
и Дїдовщини. Гутори, же тот наша любов
ма буц готова и на жертви за нашу Оцовщи-
ну. — М. Шарик представник Канади гутори
о работи украинских националистох у Канади,
а тото исто гутори и преставник Южней
Америки Г. Кальба.

Барз приємно було же ту були ведно и
представнїки Украинских церквох: о. др. О.
Кованський, грекокатолиаки священник та о.
др. В. Клодницький православни священник.
Вони гуторели, же їх церкви веря, же укра-
їнску націю ошлебодзи лем Укр. национализм

та же священство готове помагац и подтри-
мовац ошлебодзуюци змаганя.

На конец В. Душник, редактор „Нацио-
налиста“ чита резолюциї:

Манифестация клонї главу пред Вель-
ку Постатю Вожда Евгена Коновальца, якого
забили большевики.“

„Вона вери, же лем зос своїма силами
здобудзе Наша Нация своєю народни права
у своєї Народней Держави.“

„Исторични вороги України, Москва,
Польска, Румунія и Чехи, глобя и ніща на-
шу націю, — але ю вони не зніща, бо вона
Безсмертна!“

Публика шицка слухала з одушевленьом
шицки бешеди та декламациї и шпиви, яки
выводзел хор Українскей грекокатолицкей
церкви под директором Т. Онуфриком.

Манифестация ше завершила зос одшпи-
ваньом національного гимну, кед загирмело
з тисячих першох младих и старих могутньо:
Ще не вмерла Україна.

Переслідованя Православ- ней Церкви.

Польска влада вше од самого початку
виступала, а и teraz виступа против греко-
католицкей Церкви, зато, же ей священство
трима ведно з народом, зато же става на об-
рану національного права. Але православна
Церква у Польскей була спочатку протегова-
на, бо ей найвище священство на чолє з вла-
диком Дионисом, москальом було и барз ло-
яльне справм польскей держави, яка думала по-
моцу ніч попопльщиц 4 милийони православ-
них українцох. У тей цилю уж запровадзено
було у православних церквох богослужене на
польскей бешеди место на церковно-славян-
скей бешеди. Та народ и священство по ва-
лалох не сцели о тим ані чуц, бо не сцели
своєю охабиц. И teraz пришло до переслідо-
ваньох — треба зніщиц православну церкву,
а запровадзиц римокатолицку и так пробовац
спольщиц Українцох. И унія квітне медзи
„еретиками“, але як? З помоцу огня и желе-
за. Православни церкви ше валяю, од 340
укр. православних церквох, яки були на
Голмцини 1918 р. teraz ест лем 54 церкви;
а народ на силу при помоци и под терором
польского войска прецагую на латински обряд.

Справди нешкашня Польска яка ма без-
срамнощ волац ше „предмурьом християнст-
ва и цивилизациї“ — зна ніщиц християнску
церкву не горше од большевигох.

Нас тоти переслідованя наших брато-
муша бунїц, и не можеме буц цихо, але з
преполнетим од жалю шерцом мушиме по-
весц за нашим Митрополитом Андреем
Шептицким: Цале православне населеня Поль-
скей затривожене. Населеня Холмцини зра-
нене до найсвятєйших и найблагодороднейших
почуваньох.

„Кому приписовац тоти материялни и мо-
рални руїни? Хто то шмел у католицкей де-
жави на очох представника Апостолского
Престолу Нунция — на очох вельочиселних
католицких епископах задац Вселенскей Церк-
ви таки страшни удар?

„То ше могло стануц лем за инспираци-
ю скритих ворогох Вселенскей Церкви та
Християнства.

Така робота польскей влади а и инших
одповедних чиникох не принеше ніч доброго
Па ипак нам як католиком жаль, же Папа
Римский, ані з єдним словом не станул на
обрану переслідованих наших братох гоч на
обрану переслідованих Жидо-х уж двараз бе-
шедовал у найновших часо-х.

Нас вшадзи и шицки могу переслідо-
вац и ані повесц не шмеме або не сцеме. Та
то уж престава, бо и ми поставаме народ яки
зна и сче стануц на обрану своїх природних
правох за живот.

Тото не пишемє з даякей мержні або по-
добне, але зато, же сцеме буц справедливи и
не скривац ніяку правду пред народом, але
напротив отвєрац и гугориц народови шицку
правду, да вон зна, же час уж да ше и ми
тримамє ведно и организовани та да ше ста-
раме за свою крашу будучнощ, бо нешка ча-
си кед ше народи муша бац за своєю нацио-
нальне иснованє. Так зме видзели, же Польска
не переслідує православних зато, же су пра-
вославни, але зато же су українци, бо да ше
вони спольщели католицка Польска би ані з
пальцом не рушела против православля.

Школярска схадзка у Дюрдьове.

Уж штирты раз ше отримала Школярска схадзка, цо значи, же школяре маю за собу штири роки организованей роботи. На перши погляд выатра, же успех у нашей роботи не велики, але то лем на перши погляд, бо треба себе добре усвидомити обставини у яких ми почали робиц, и яки зме чежкосци мушели надвладац медзи нами самима. Школяре до теди не були ніким повязани медзи собу, а национална свидомосц була барз мала лебо ніяка. Нешка уж школяре указую дзеку за организовану роботу, указую ше дисциплинованейши, а национална свидомосц у веліх моцно збуджена и розвита. Вельо того, правда, ище хиби, але ми свидоми, же ми то шицко надокнадзиме, бо дзеки у нас не хиби. Мушиме ше ище ошлебодзиц тимчасового недзбалства за громадски ствари, котре ище мож обачиц при дзекотрих школярох. Найбаржей би мушели на то померковац школярки, котри не указали жившу роботу ані над самим собу ані у народзе. Але и на тим полю зробени перши крок и сподзивац ше, ше од teraz будзе инак.

Схадзка ше отримала 29. и 30. VII. Присутних школярох и старших було коло 65 особох. Найважнейша часц програми були реферати и то: 29. VII. дополадня „Завдане (задаток) школярох и студентох у нешкайшим часу“ (п. Ванчик И.), вец „Евген Коновалец“ (т. Бучко П.), а истого дня пополадню „Шветогляди у нешкайшим часу“ (т. Бучко П.) и „За физичну силу народа“ (т. Ванчик И.).

30. VII. дополадня отримала т. Бланка Костельник реферат „Завдане нешкайшей школярки и студентки“, а т. Петро Бучко гуторел о животу и работи Велького Гетьмана України Богдана Хмельницького. По шицких рефератох була дискусия, але на жаль ше муши признац, же вона була слаба и же дискутерох було мало. Причина того лежи у тим, же шицки школяре не зрузумели цалком важносц рефератох и у ніх порушених проблемох. Можебуц же причина и премале знане школерох о громадскей работи. Як уж воно було, але ше школяре муша поважно застановиц над тим фактом. Истого дня отримана Главна Схадзка на котрей подани звит роботи з прешлого року и избрани Одбор за приго-

товане V. Схадзки: Петро Бучко, председатель; Ванчик Иван, подпредседатель; Евген Горняк, секретар; Кирил Мудрий, касир; Янко Ерделі (Дюрдьов) библиотекар; Владимир Колесар и Ольга Гаргаї, одборніци; Мирон Гирйовати, диригент. До контрольной комисії избрани: Микола Ерделі, Ксенка Гирйовати и Владо Бесермині.

У евентуалийох ше розвила жива дискусия, котра ше дотикала специялно нукайних школярских проблемох. Ришено тиж ушориц школярску библиотеку так, да можу школяре з ней подполно хасновац.

На концу Схадзка прияла аплаузом резолюції, котри дословно ту написани:

1) Українски Школяре зобрани на своей IV. Схадзки у Дюрдьове виявлюю свой жаль и тугу з цалу Українску Нацию з нагодм геройскей шмерци Вожда Українскей Нациї полковника Евгена Коновалца; и обещую вирносц тей идеї за котру вон жил и умар.

2) Школяре ствердзую, же ше указала пекуча потреба национално-освидомлюющей и культурно-просвитней роботи у широких народных масох, котра до teraz не була досц zorganizована, и обещую, же вони од нешка шицки свойо сили и способносци уложат да поведу одну баржей организовану роботу у тим напрямку.

3) школяре ствердзую, же до teraz на нашим терену була цалком запедзбана работа на физичним вихованю, тримаю то чкодлівим и постановляю у тим напрямку поробиц, да ше тот стан поправи.

Постарац би нам ше, да ше твардо тримаме тих резолюційох, и да оствариме того цо у ніх видзвигнуте. Мож ше сподзивац, же школяре не принесли тоти резолюції лем пре форму, але же маю моцну дзеку и по ніх поступовац.

И. В.

Турнея сримских школярох.

Недавно обишли сримски школяре три наши найвекши валали у Бачкей: Дюрдьов, Коцур и Керестур. У каждым од тих валалох давали представу „За другох своїх“ и даскельо точки шпиваня мужеского и мишаного хору. Драма „За другох своих“ приказуе борбу нашего народу на родзених жемох против Туркох у прешлих часох. Ту нам ше

найяснейше указує як дзепоядни людзе думаю и робя за свой народ. Єдни вше приготовани стануц до борби и дзвигнуц бунт против туркох, котри им зашедли за карк, не саную свойо глави и свою крєв, и як юнаки сцу чесно и шлебодно жиц, а други спокойни и плашлїви спокойно шедза и церпя шицко цо им турки робя. Гей, тоти други то правдиви раби, котри чуваю свойо мизерни глави и спокойно ше припатраю як турки робя у народзе безправства. Прекрасно у драми приказани особи двох юнацких жєнох старей Петриї и єї дзивки Радої. Петрия забива на концу драми свойого сина, бо ше вон предал турком и пошол им служиц, предал свой родзени народ, сойого оца и своїх братох. Радоя заш жертвує себе и свой живот и забива турецкого полковника Сафара, котри забил єї оца. Непрестана борба, борба кирвава прецагує ше през цали фалат, а геройски особи Марка, Петриї, Радої, Станка, Петька и др. оставаю вше пред нами як живи приклад, як герої, котри згинули, бо сцели жиц так, як ше човекови швени жиц. Приходзи нещєсце за нещєсцом, але го юнаки драми геройски подноша и на концу ше чує гук могутней, прекрасней писнї збудзєного народу, котри зруцел зос себе турски ярмо и зніщєл кровожадни турецки полки.

Сримски школяре вибераюци тот фалат добре зрозумєли на яких ше нешка стварох муши народ виховац. Запаметац би требали то и гєвти, котри маю обичай да даваю вше лєм легки и найчастєйше шмишни фалати. Вше треба мац на розумє же перша циль представох да виховую людзох, аж вєц да их забавяю. Не гварим, же не треба давац и весєли ствари, але ше вше муши мерковац да од часу до часу виберамє озбильнейше, лєпше и красше.

24. VII. давали школяре представу у Миклошевцох и то бул успішни початок турнеї. 30. и 31. VII. давали представу у Дюрдьове, 2. VIII. у Коцуре, а 7. VIII. у Керестуре. Крем того школяре шпивали хором Службу Божу у Дюрдьове и Керестуре. Так сримски школяре указали цо може зробиц и малє число людзох, кєд себе твардо поставля, же задуману роботу и оконча. Муши ше також признац, же людзе по валалох маю за таку роботу зрозумєня и же ю подлєраю.

То ше найкрасше указало на тей турнеї, бо вше и у каждым валале сали були полни, аж набити, гоч баш тих дньох була найвєкша горучава. Мож повєсц же вшадзи бул и материялни и морални успих барз красни. Чисти хасєн идзе на „Думку“ и на фонд Историї.

Пожаданим би було, да можемє занотовац кажди рок даскєльо таких успихох, яки тєраз указали сримски школяре.

За замостойносц Закарпатя!

У остатнїх часох було вельо крику и страху з нагоди оддзелєня Судетских Нїмцох од Чєскей держави. На концу Чєхи под притиском Лондону и Паризу пристали да одпуца нємєцки териториї. Но з тим не було ринєнє чєске питанє, бо ту ше появили Словаки, нашо браца Украинци на Закарпатю, яки жадали да ше одщипля од Чєскей, бо ше Чєшка до тєраз не крашнє владала супроти народу, яки живе на своей жеми з прадїда на дїда, а не бул на чєскей жеми.

Прето ше зродзєло у народзе на Закарпатю жаданє, да ма свою власну гоч не вельку державу. То народ виявєл и виявлює пред цалим шветом. И дораз против того станули Москва, Польша и Румуния, котри шицки маю под собу наоднїмано нашо украински жеми. Вони у страху, же би и вони мушєли одпуциц гєвтих цо под вїма, да ше прилуча гу своей держави, бо Закарпатя гранїчи зос нашу Галичину и з нашу Буковину.

Наш народ на Закарпатю а и вшадзи є за тото гасло Вильсона самоозначєнє народох. Най даю право самоозначєня нашоу народови и вон шицок як вєдєн за тим, да живе у своей народней держави. О судьби Закарпатя ма ришац сам народ на Закарпатю.

Випатра же уж ствар ушорєна з тим, же вибрана закарпатска владє, котра будзе зос Закарпатям управляц. Але то лєм початок самостойносци Закарпатя. Бо наш народ вєцєй нїгда не будзе чєкац да му його правду други даваю, але у слушним одповєдаюцим часу бєй ю сам себе вєжнє. И прето най зна кажди хто нацагує свою руку на Закарпатя, же го там дєчєка одпор — не лєм закарпатскогь населєня, але и организованого, обновєного омладзєного цалого украинского народу.

М. Бучко.

Просвітна робота и школяре-студенти.

Кед руциме попатрунок на просвітну роботу по валалох, дзе жие наш народ, ми у найвецей случайох не будземе задовольни зос станьом. Ставя ше нам вопрос, чи то наслідок инертносци інтелигенції, чи недзбалосц нашого чловека. Кед глібше войдземе до живота каждого валала понаособ, увидземе, же барз мало ест валалы дзе би ше дацо на просвінім полю не робело, а так як знаме, ест барз мало валалох дзе ше дацо позитивного и зробело. У чим причина. Причини ест вельо, ми їх не годни ту шицки винесц, ми ше нешка затримае на едней, важней, з тим вецей, же ше дотика младих людзох — студентох, сцелих, роботних, котри найвецей робя у нешкайших часох на просвітнім полю, та озда за то и найвецей гриша, едно пре неискусносц, друге пре неупуценосц.

Роби ше о тим, же ше шицка наша робота не водзи по плану, на предок пририхтаным, на предок обдуманым.

У каждым валале маме слава Богу, гоч лем одного двох наших младих школярох-студентох. Мам искусства, же обично нашо людзе покладаю шицко до них. Кед станеце з німа до бешеди, було то у котрим валале, лебо лепше повеси у ридко котрим не, та обично чуеце таки одвити:

— Як же просвіта у вашим валале?

Кед сце ше питали старшому чловекови та звичайно достаеце подобни до того одвит:

— Та як? Ніяк! Ходза вечарами, больонгую, а дома робота стої. А да голем даяки хасен з того видземе. Але вше ровно ше радза, вадза, починаю, гніваю. Давали даскельо раз „комендию“ у карчми, а цошка не видно дзе би тот пенеж пошол и нач ше утрошел.

Парастких легиньох и дзивки кед запи-таце за просвітну роботу, — вони вам даю одвит:

— Добре, фино! Ей цо зме ше натанцовали на просвітней „забави“.

Вас розуми ше, як просвітного роботніка, боля таки одвити, та би сце сцели знац голем од тих младих, чи даяке заренко з тей „забави“ не остало у їх младих душох. Старих знаце, же чежко обрациц да на младо думаю, кед су од природы не таки, да им старосц не завадза бистрини попатрунка и знаходзеню у нових ситуаційох, вец гварим, опитаце ше тих младших:

— А цо-же ше давало на тих забавах?

— Та не паметам, — бо знаце я анї не понаглям да будзем од початку. Ми младеж, найвецей пре танец, лебо подобне.

Остава вам ище да ше опитаце цо думаю о просвітним живоце млади людзе, сцели, роботни, котрим стої на шерцу напредоване просвітного руху.

Од них достаеце подобни гу тому одвит:

— Лем док „школярци“ приду, та будземе давац, лебо робиц, тото и тото... Ей чежко то тераз, а и беда, бо „школярцох“ нет. Знаце яки красни фалати даваю и способни су... ша нашо кед „утню“, — та може ше и Керестур поганьбиц и подобне.

Ту видзице здрава жем. Ту успех, а ту и хиба. Младих роботних людзох каждая читальня чека, — każde дружтво сце за заповедніка, за роботніка... а вони? Тоти млади людзе сцу робиц, але гоч знаю, же их за тот кратки час вакаційох робота народна чека, не рихтаю ше за ню, не отримую контакт зос своїма просв. організаціями у месце, а то не добре. Не клепе ше коса тото рано кед ше ма исц кошиц. Не упада ше до дружтва през длугокого роздумованя, цо ше ма по длугоким роздумованю нагло робиц.

Млади людзе, будучи вольове народу, муша каждый хто зач способни, а каждый за дач способни, духовно ше пририхтац.

Кед прилики у вашей просв. установи нездрави, думайце вельо, як тоту хороту вилічиц. Кед сам не знаце, маце очи, розпатрайце ше як други робя, Кед раз придзе лічене вец робце як дохтор. Пренайце хороту, а з хорим благо поступайце.

Кед вибераце „забави“ вец виберце таки хтори поправя зло у вашим валале. — „Забави“ муша буц ліки, котри ви як дохтор преписуеце хорому. Не забудзце же ше вельо раз не шме хорому питац яки вон ліки сце, слатки чи горки, кед у питаню його здраве и його живот.

Уж од тераз каждый школяр ма порихтац материял за свойо будуче дійствоване медзи народом.

Дисциплінованосц, витирвалосц гу обдуманей планскей роботи кед доложице и виберце гоч лем двох трох помоднікох за свою роботу, — ви ше зачудуеце кельо мож вельо зробиц, гоч то було и за таки кратки час як школярски вакації.

М. Ковач.

Треба нам Вашей помоци.

Писане нашеї часописи од самого початку до нешка стало и стої на тей истей народней драги, по котрей зме зробели перши крок. Не було у нас скруцованьох на лїво або на право, але зме вше патрели напредок — на циль: служиц народови свойому цалому а не окремих групом чи поединцом и т. д. Ми не виступаме против нікого, а на виступи против нас зме анї не одвитовали, бо наша циль е робиц и заш робиц за добро и будучносц нашого українского народу, а не вадзиц ше и мерац язика зос тима, цо їх маю барз длугоки.

Заступаме єдносц, злагоду и любов ме дзи народом на у тим духу и робиме, прето зме з правом раховали на Вашу помоц як моралну так и материялну. Але на жаль тога помоц не була обилна, зато и наша часопис присилена борити ше зос вшелїякими чежкосцями и вец розуми ше не може шорово и точно виходзиц. Таки стан доводзи до того, же не можеме Вам дац таки обилни материял як би зме сцели, а не маме места анї за велї актуални теми як з народного так и з ме дзи народного живота. Може дахто пове же чежко писана наша часопис та то селянин не може розумиц. Тому одповедаме, же наш народ не шме остац вше на єдним степеню знаня, култури та цивилизацїї, але ше муши дзвигнуц на степеня на котрим инши европейски народи, цо вецей муши їх и надвишиц.

И ми сцеме допринесц тому розбудзованю народа свою часц, але зато нам треба Вашей помоци. Помоц нам може кажди укаказац: чи з дописованьом до часопису, чи з розширїваньом часопису, чи з плаценьом предплати або даяким меньшим даром попри предплату.

Часопис зме послали шицким народним патриотом та людзом свидомшим на яких зме раховали знаючи їх прешлосц у работи на народней чи то по читальных, општинах, чи инших организациях.

Були таки яки нам врацали часопис и їм зме обуставели, даєдни не веря же то добра ствар на су у станю обчєковани и чекаю зос свою помоцу и обовязком посиланя предпла-

ти. Розуми ше же були и таки яки дораз и добре упознали вредносц часописи та ше понагляли зос свою помоцу. И дзекуючи тим ми ище и нешка на полю боя, гоч знаме же би ше велї явно цешели а велї потайно, да нас уж нет. З жальом и прикросцу ствердзуєме, же велї на котрих зме раховали з правом як на перших помочнікох не преставаю риц под нами та шириц разни сплетки и „качки“.

То ше їх вимсци саме най знаю; ми ше їм не грожиме анї їм зле не жадаме, але живот нас учи же хто другому зло жичи, сам до нього пада.

До тєраз саме друковане у друкарнї коштало нас 2000 дин; а уплачено предплати и дарох 1800 дин. У тєрашнїм числу посиламе чеки и модлїме крашне шицких панох, котри ище не вислали предплату най цо скорей вишлю зос чеком Просвїти. Хто не зна сам виполнїц чек най замодлї панотца, пана учителя, пана новтаруша и т. д. котри їм то дзєчне зроби

Редакция.

ПЛАЦЕЛИ ПРЕДПЛАТУ ЧИ У МЕНУ ПРЕДПЛАТИ:

Виславский Янко, школяр Руски Керестур 10 дин; Ксения Гирїоватий, Миклошевци 10 дин; Дайко Яким, Миклошевци 10 дин; Емил Бучко Миклошевци 20 дин; Союз Укр. Школярох 271 дин; о. М. Орос, Каїїжа 20 дин; Н. Н. 30. дин; Сримски школяре з турнеї 400 дин. (с л а в н о !); по 20 дин: Евген Горняк, школяр; Гайнал Микола школяр; Буїла Сильво; Раїан Ириней; Новак Данил; Гаргаї Ольга; Шайтош Леона; Тимко Феброна; РНПД-о, Горняк-Кухар Дюра; Жилник Онуфрий; Брундза Мирон; шицки зос Коцура; по 10 дин: и-а Костельник Бланка; Мудрий Кирило, студ. богословїї; Костельник Янко, шк. шицки треїо з Миклошевцох; Петро Бучко ст. бог. 60 дин Миклошевци; Петро Рамач таргов ц Миклошевци 20; и-а Аранка Лікар поштарка Товаришево 20 дин; Буїла Цила 2 дин; Горняк Онуфрий 10 дин. и Канюх Силвестер 10 дин. обидвоме зос Коцура та РНПД-о з Керестура 52:50 дин. Шицким крашне дзекуєме а инших модлїме най цим скорей пошлю.

Издає: РНПД-о Руски Керестур. — Излази 12 пута годишње. Предплата 20 — Дин. За иностранство 1 ам. долар. Поєдини бр. 2 — Дин. — Главни уредник М. Бучко; одговорни уредник Др. С. Киш — Штамп: Штампарија „Просвїти“ у Р. Крстуру. — Рукописе слати на: о. М. Бучко, жупник, Раїєво Село.